דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב · תימה לי הא איכא טובא דמדאורייתא לא מיחייב ורבנן גזרו בהן ולא חיישינן דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב כגון הלוקח מעם הארץ וי"ל כיון דלא תקינו לאפרושי תרומה גדולה ואפילו מעשרות נמי דתקינו לאפרושי מפרישין והן שלו איכא היכירא טובא דהוי מדרבנן ולא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב וכן הא דאמר פ"ק דביצה (דף יג·) הכנים שבטלים לעשות מהם עיסה לאכל מהן ערלי ופטור לאכל אם לאחול קבע חייב מדרבנן כיון דשרו למיכל מינייהו ערלי בלא מעשר איכא היכירא דמיחייב מדאורייתא לאסור לאכול אפי' ערלי אחר מירוח כדתנן בפ"ק דמסכת פיאה (מ"ו) מאכילין לחיות ולעופות עד שימרח אבל בחר מירוח לא וכל אכילת בהמה חשיב אכילת ערלי וא"ל והא תקינו לאפרושי על תבואה שלקח מן הנכרי למ"ד יש קנין לנכרי להפקיע מיד מעשר ולא חיישינן דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב וי"ל בתבואת נכרי ליכא דמעי וכן יש לתרץ על תבואת חולה לתרן שהיו מפרישין ממנה תרומה ומעשר עד שלא בא הרובים וכיוצא כדאיתא בירושלמי דליכא דמעי ועליך שאינו נקוב נמי דחייב מדרבנן הא אמרינן בפ' האשה רבה (יבמות דף פט·) גבי משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מני ליית בחד מנא לא ליית אבל הכא לי מחייבינן ליה לאפרושי מעי וסבר דמדאורייתא חייב דמי מפיס לידע איזו דירה קבועה דאורייתא דכיון דבהאוא שעתא דיירי בה בקבע וחזו דמחייבינן לה במעשר סבר דדירה גמורה חשבינן לה ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב:

רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה · וה"פ שבה היתה דירה שבעה להכי גזרינן שאר ימות השנה אמו הכך ז' אמר רבי יהודה והלא כמה לשכות שהיה בהן בית דירה לפעמים לשום טרך ואפי' הכי לא גזרינן בהן שאר ימות השנה אמו הכך יומי אלא לשכת פרהדרין גזירה אע"ג דלרבנן נמי גזירה היתה כדפי' הכי קאמר ר' יהודה גזירה אחריתי אלא שאמרו כ"ג תבוש בבית האסורין הוא:

רבנן סברי גזרינן ור' יהודה סבר לא גזרינן · כן היא גי' רש"י ופירוש דאדלעיל קאי אלשכת פרהדרין והשתא לא איקשי דר' יהודה אחד' יהודה דהא דמחייב ר' יהודה בסוכה ואפי' מדאורייתא מדמחייב במעשר הייט בז' ימי החג והא דפטר לעיל מדאורייתא הייט בשאר ימות השנה וקשיא לן מאי אילטריך רבא למפרך מלישנא דבריתא דקתני סוכת החג בחג בלא בריתא איקשי ליה לאביי דפרכינן מעיקרא וא"כ בלא לישנא דבריתא דסוכת החג בחג איקשי לאביי דעיל וכי תימא מדרבנן גזירה אמו גזירה גמורה קשה א"כ לעיל נמי בלשכת פרהדרין נמי גזירה דר' יהודה אמו גזירה גמורה א"כ בשאר כל הלשכות נמי שהיה בהן בית גזירה אמאי לא היה להן מזוזה מיגזור אמו גזירה גמורה מיהו זה טבל לייאשב דהכי פריך והלא כמה לשכות שהיה בהן דירת עראי כגון לשכות שהיו שומרים בלילה ולא ביום שלא היה להם מזוזה ואם איתא דבדירת עראי כזו חייב דאורייתא בשעת דירה א"כ הכי נמי ניחייבו בלילה אלא ע"כ גזירה דרבנן היתה אמו דירה גמורה והך דהיה בה דירת ז' בימות ולילה מיתלפא בדירה גמורה אבל הכי לא מיתלפין הלכך לא גזרו בהן ושוד קשה מאי הא דפריך והא סוכת החג בחג קתני דמשמע דלא פריך אלא מדקתני בחג אבל אי הוה תני סוכת החג סתמא לא הוה קשה ליה ואמאי דאתעפ"כ איקשי ליה הייט דלעיל מחייבי רבנן אף בשאר ימות השנה ולא מני לחלק בין סוכה לשכת פרהדרין כמו שחילקתי לעיל דא"כ מאי פריך והא סוכת החג כו' לימא דרבנן אע"ג דגבי לשכת פרהדרין גזרי אפי' בשאר ימות השנה בסוכת החג פטרי אפילו בחג משום דסוכה לא חשיבא דירה כולי האי כלשכת פרהדרין אלא על כרחך אביי ורבא ליתא להו הא סברא לחלק בין סוכה לשכת פרהדרין והדרבה הכי הוה ליה למימר דר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא דמאחר תירוצו של אביי שהוא בא לתרץ לרבי יהודה קשה טפי לרבנן מדמעיקרא דאפילו בלא שיעורא דאביי קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא דמאחר תירוצו של אביי שהוא בא לתרץ לרבי יהודה אמאי לא אתא לאיפלוגי עליהו אלא בהא דאין הטעם משום גזירה דשאר ימות השנה אמו ז' אלא משום שמא יאמרו הכי גדול חטוב הוא אם כן לא הוה ליה למימר בהאי לישנא לשכת פרהדרין גזירה היתה כיון דלרבנן נמי גזירה היתה אלא איכא לאיפלוגי ליה לפרושי הגזירה שלא יאמרו הכי גדול חטוב הוא ועוד בכל הספרים ישנים שראיתי גרסי' בהו איפכא דרבנן סברי לא גזרינן ור' יהודה סבר גזרינן ונראה לי כל הסוגיא בע"א דהאי דקאמר וכי תימא מדרבנן הייט משום שמא יאמרו היינו סבוכה בחג חטוב הוא בבית האסורין וכו' עד בשבעה טולי עלמא לא פליגי בין בלשכת בין בסוכה כי פליגי בשאר ימות השנה בין בלשכת בין בסוכה רבנן סברי לא גזרינן והכי פי' גבי לשכה חוץ מלשכת פרהדרין שבה היתה דירה פי' בשבעה שבה היתה דירה דהייט כל ז' ואם לא מיחייבא מדאורייתא אבל גזירה לרבנן ליתא להו אמר ר' יהודה לדידכו דאמרתם דכל ז' מדאורייתא והלא כמה לשכות שהיה בהן דירת עראי כזו ולא היה להם מזוזה ואפי' בשבעה שהיה בהן דירה אלא לשכת פרהדרין גזירה היתה שלא יאמרו כ"ג חטוב הוא וכיון דמהאוא שעתא הוא היה לה מזוזה כל השנה כי היכי דהיפרסם מילתא לכל דדירה מעליתא היא ולא יאמרו כהן גדול בבית האסורים הוא חטוב ונגבי סוכה נמי שבעה דחג טולי עלמא לא פליגי דחייב לרבנן מדאורייתא ולרבי יהודה מדרבנן כמו לגבי לשכת פרהדרין כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן לא גזרו שאר ימות השנה אמו חג ור' יהודה גזר שלא יאמרו היוסב בסוכה בחג חטוב בבית האסורין הוא ויש בדבר גנאי וכזיו מצוה וגראה כאילו הקב"ה מטריח על ישראל וחוכבן בבית האסורים להכי חייבה במזוזה כל

דילמא אתי לאפרושי מן הדחיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אלא אמר אביי בשבעה דבולי עלמא לא פליגי דמיחייבא, כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אמו שבעה ור' יהודה סבר לא גזרינן אל רבא והא "סוכת החג - בחג" קתני? אלא אמר רבא בשאר ימות השנה כ"ע לא פליגי דפטורה כי פליגי בשבעה וסוכה טעמא לחוד ולשכה טעמא לחוד סוכה טעמא לחוד רבי יהודה לטעמיה דאמר דירת קבע בעינן ומיחייבא במזוזה ורבנן לטעמייהו דאמרי סוכה דירת עראי בעינן ולא מיחייבא במזוזה ולשכה טעמא לחוד רבנן סברי דירה בעל כרחה שמה דירה ורבי יהודה סבר דירה בעל כרחה לא שמה דירה ומדרבנן הוא דתקינו לה ישלא יאמרו כהן גדול חבוש בבית האסורין, מאן תנא להא דתנו רבנן

אמר אביי · בשבעת ימים של פריסה לא פליג ר' יהודה דולא מיחייב דומיא דסוכה: **כי פליגי בשאר יפות שבנה** · רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אמו שבעה ור' יהודה סבר לא גזרינן אלא בלשכת פרהדרין בשאר ימות השנה היה לה מזוזה כדי שתהא מוחזקת לכל יודעיה כבית דירה גמורה שלא יאמרו על הכהן בשבעת ימי הפריסה בבית האסורין חבוש: **ופשט סוכה בחג בחג קתני** · ופטרי רבנן אלמא בשבעה נמי איכא למאן דפטר: **כי פליגי בשבעה** · בין בלשכה בין בסוכה והפטר לאן מחייב לאן והחליפו דבריהם: **ופוכה טעמא לחוד כו'** · ר' יהודה לטעמיה דאמר במסכת סוכה (דף ז:) דירת קבע היא והכשיר סוכה גבוה מעשרים אמה שאינה ראויה ליעשות אלא במחילת קבע הלכך בית הסיבה נמי לענין מזוזה: כל

[סוכה ז: כלה:]

מבנף

סוכה לעמא לחוד ולשכה לעמא לחוד בדרבן בדרך לשמאה לכל אר אמין

תוספות ישנים

ודילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב. וא"ת והא בכמה מקומות תקנו מעשרי מדרבנן ולא גזרו וי"ל אהכא איכא למיחש שמי דלא מקיי תקנתא דגזרה היא אלא שכני דבית וכי הא גמור הייבא ולא מיחייבא אבל דאורייתא לא מקרינן אמרינן בפסחים (דף מא.) גבי חלתא דאחרת מיכלה זר בתחילתו דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב כו': דילמא אתי לאפרושי כו'. תימה דמאי איכא למיחש אם יפרש מזה על אותו שבתחיב ולאה שני בבית לא מאותו על זה וכי דאיכא מתחייב כלל במעשר עד שיגיה פני הבית מ"מ אם הפרש ממנו מעשר בשיטלין שעיר דמי דקתאמר בעלמא (ביצה דף יב:) מעשר שהקדימו בשיטלין פטור מתרומה גדולה וכ"ש לאתה שמירתה [קודם] שראה פני הבית ועוד הבית ריב"ל דאיה מדתנן במסכת תרומות (פ"א מ"ט) אין תורמין דבר שאינו מלאכתו על דבר שאינו מלאכתו ואם תרם תרומתו תרומה וכל שכן הא דאינו מלאכתו מלאכתו אלא שלא ראה פני הבית ר"ל דמ"מ יש לחוש כגון בשבעת המלוה דרך נגות וקרפיפות (סוכה א) אי שביאה דס"ד שמן התורה חייב במעשר אפילו הוא מלאכתו עראי ויבא להפרישו על אותו שבבנים נמון לבית שמן התורה (פסוק) [חייב] במעשר לעניין אכילת קבע אלא שריון אלא לכתחילה אלא: ה"ג בקונטרס ופירוש ר"ת דרבי יהודה סבר לא גזרינן שאר ימות השנה אמו שבעה ורבנן סברי גזרינן אל רבא והא סוכת החג בחג קתני פירוש ופטרי רבנן אפילו בחג ואמ"ת הייט דבחג קתני ר"ל דודאי לא היה יודע אביי דבחג קתני ר"ל דודאי לא מייבי אלא בלשכה אבל בסוכה אבל בשבעה מחייב כל שבעה מדרבנן ומיה יכול הלא הקשה דרבנן אדרבנן דשארי ולעיל מחייבי אלא שהיה יכול לומר דתרי רבנן ניהו ומיהו קשה קלת דאמאי לא קאריך ליה רבא בהדיא דר"י יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא ועוד קשה קלת דמשמע דאי לא הוה תני בחג הוה אתי שפיר דר' יהודה אדרבי יהודה דרבי יהודה מחייב הכא מן הטהרה ולעיל לא מחייב אפילו מדרבנן ורבנן אפילו הכא ולעיל מחייבי לר' בזה ר"ל דר' יהודה לא מחייב הכא אלא מדרבנן דגזור אמו בית אבל בלשכה לא גזר משום דסוכה לכל מסוכה כדפרישית לעיל ויש ספרים דגרסי איפכא דרבי יהודה סבר דגזרינן שאר ימות השנה אמו שבעה ורבנן סברי לא גזרינן והשתא אמאי שפיר דפריך והא סוכת החג בחג קתני דפריך על הא דמוקי לה אלא בחג אבל מ"מ קשיא מה ס"ד דאביי והא בחג קתני אם לא אמר דסבר דלעיל הני הני סוכת חג אבל עוד קשה דרבי יהודה אדרבי יהודה ורבנן אדרבנן כדפירש: **ורבי** יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן. גבי סוכה סבירא לה דסוכה דירת קבע בעינן. דעמ"ה דרבי יהודה מסוכה דירת קבע כמו ר' יהודה דעל כרחיה כולהו הני תנאי דהתם לא שו בדירת קבע דלרבי עקיבא אמאי לא חשו ולעיל ולא כתב אבל אין לומר דלא דרבי מאיר מגריך דירת קבע מ"מ פסר לה ממזוזה דלא כמי דאמר ר' יהודה דעל כרחיה כולהו הני תנאי דהתם לא שו בדירת קבע דלרבי עקיבא אמאי לא חשו ולעיל ולא חשו ולשלמה דהא מ"מ אבסכתן לר"מ דמגריך דירת קבע יותר מכך דהא רבי אליעזר דירת קבע יותר מכך דאמר מבר"מ דמגריך בסוכה ד' אמות עד ד' אמות ואיתנו לא מגריך אלא לחשו וחזו ושלמה ובדי ליה בדבר דאמר ד' אמות עד ד' אמות ומבשיר סוכה עגולה בכנגן ר"מ סוכה עגולה אלמא מגריך ביותר דירת קבע ועוד כי אין נראה לחלק לענין דירת סוכה של קבע לענין מזוזה כדאמר בריש פרק הישן ואע"ג דרבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן והוי מסר אהל עראי ולא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ור"מ סבר אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ואמאי קאמר הכי לימא דר"מ סבר דסוכה לא הוי כל מך אהל קבע ואיתו אהל קבע כמו רבי יהודה אלמא סבולן הן שיין לענין דירת קבע לענין שאר דברים כמו לענין עראי וא"ה לענין מזוזה כי לאמר בדתוקים בדבר שאין נריכין. ה"ר אלחנן: **רבי** יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן. ורבא לטעמיה דמסרב בריש סוכה (דף כ.) דטעמיה דרבי יהודה מסוכה דירת קבע בעינן וכל שאר אמוראי דהתם לא אמרו דבר דמסכת ים לסוכות מדר' יהודה סוכה דירת קבע בעינן אבל מכך דסוכה ליכא לאמשמע מיניה: **ורבי** יהודה סבר דירה בעל כרחיה הוא אלמא זו מביאו ואכיו בנים יהולך הגה והגה ואיתא אמאי דמיק לאיתלי טעמא דרבי יהודה בהכי לימא דטעמיה דרבי יהודה דפסר לשכת פרהדרין משום דלא נתלקה יהולים לבנטים ובמעיין ליה לקמן (דף יב.) אף בית הכנסת של כרכים וי"ל דאי הוה פסר ליה רבי יהודה מעטם דלא נתלקה לא הוה שייך לאיתוי ביה מזוזה משום גזירה שמא יאמרו כו' דכולי עלמא ידעי דכר הבית פטור ממזוזה דלא ביתו הוא. ובירושלמי יש בריתא דתני בה ובשעריך פרט לשערי סר הבית לשכות ומזוזה ובמיא

ליהד לרבותן ומוקי לה מדת כרי יהודה ומדת כרבנן:

א) ל"ל לסוכה שהיה ביאה וס"ד שמן כו' כ"ל ועיין ש"י: